

י"ב אייר ה'תשפ"א		כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	18: 34	19: 51	
ת"א	18: 56	19: 53	
חיפה	18: 46	19: 54	
באר שבע	18: 55	19: 52	

איילן של צחוק

פרשת "אחרי מות-קדשים"

החל ממחרת יום טוב ראשון של פסח, התחלנו בספירת העומר. ימים אלו שימשו את בני ישראל לאחר יציאת מצרים כימי הטהרות והתקרבות אל מעמד הר סיני שחל בשבועות. בדומה לכך, יש הנוהגים בזמננו בימי ספירת העומר, להתכונן לקראת חג השבועות על ידי תיקון המידות, ואין כמו פרשת קדושים לסייע לנו בתהליך זה.

במובן מסוים, פרשת קדושים חוזרת למעשה על עשרת הדברות: כתוב במדרש רבה (פרק כד ה'):

"תני, ר' חייא: פרשה זו נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. ר' לוי אמר: מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה.

- אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ וכתוב כאן:
- אֲנִי ה' אֱלֹהֶיכֶם.
- לֹא יִהְיֶה לָךְ וכתוב כאן:
- וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה, לֹא תַעֲשֶׂוּ לָכֶם.
- לֹא תִשָּׂא וכתוב כאן:
- וְלֹא-תִשָּׁעוּ בְשָׁמִי.
- זָכוֹר-אֶת-יְיָ וכתוב כאן:
- אֶת-שְׁבֻטֵי תִשְׁמְרוּ.
- כַּפֹּד אֶת-אֲבִיךָ, וְאֶת-אִמְךָ וכתוב כאן:
- אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו וְאִתְּרָאוֹ.
- לֹא תִרְצַח וכתוב כאן:
- לֹא תַעֲמֹד עַל-דַּם רֵעֶךָ.
- לֹא תִנְאֹף ו כתוב כאן:
- מוֹת-יָמוּת הַנָּאֹף, וְהַנָּאֶפֶת.
- לֹא תִגְנוֹב וכתוב כאן:
- לֹא, תִגְנֹבוּ.
- לֹא-תַעֲנֶה וכתוב כאן:
- לֹא-תִלְוֶה רֵכִיל.
- לֹא-תִחַמְדַּם וכתוב כאן:
- וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ."

פרשת "קדשים" פותחת בציווי:

"וַיְדַבֵּר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם--קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ: כִּי קְדוֹשׁ, אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם." (י"ט, א' ב')

ומקשה ה'אור החיים' הקדוש: ויש לתמוה על לשון הפסוק "קדושים תהיו" - מדוע הציווי הוא לעתיד, מדוע לא כתוב "קדושים היו" לשון הווה, שהוא צווי להיות קדושים עכשיו? ומסביר, שבא הכתוב לומר שאין סוף לדרגות הקדושה, שתמיד אדם יכול להתקדש עוד ועוד.

הדרך לקדושה לפעמים זרועה מכשולים וניסיונות, ועל האדם לדעת לא להתייאש. וגילתה לנו התורה את הדרך להצליח בדרך העולה בית ה': אם קשה לו, העצה היא ללכת צעד אחר צעד, עד שיגיע לתכלית. במילים אחרות: התורה נקטה בלשון עתיד, לרמוז שזו צורת עבודת האדם את קונו - שלא דרשה התורה מאדם שיהיה מיד קדוש, שיגיע מיד לדרגות גבוהות, אלא על האדם לעמול ולהתייגע, להתקדש ולהתגדל, עד שמגיע לדרגות הנצרכות בעבודת ה'.

ואומרים חז"ל, נאמר "דַּבֵּר אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל", כי אילו היה נאמר כאן "דבר אל ראשי המטות, היו פשוטי העם אומרים לעצמם, מה לנו ולקדושה השייכת לראשי העדה, לגדולים לבעלי נשמות גבוהות וקדושות, אבל נאמר כאן דווקא "דַּבֵּר אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל" בלי יוצא מן הכלל, היינו שכל אחד מביי יוכל להיות קדוש.

בפרשת "קדשים" יש הלכות רבות, אשר רובן בעניינים שבין אדם לחברו, וחלקן בהלכות שבין אדם למקום. אולם התורה הקדימה לומר "קדשים תהיו", ובכך באה בעצם לכלול וללמד, שלא רק על עניינים שבין אדם למקום חל ענין הקדושה, אלא גם בעניינים שבין אדם לחברו, ושלהיות קדוש באמת, צריכים לנקוט זהירות גדולה בענייני 'בין אדם לחברו', ואין די במה שהוא פרוש מהמון העם ודבוק באלוקיו.

ללמדך שאלו העניינים שבין אדם לחברו, הינם חמורים ביותר, ומלבד הגמול הממתין לאדם בעולם הבא, עוד משלמים עליהם גם בזה העולם! - לפיכך צריך איש ישראל לתקן המידות לטובה, להיות מעביר על מידותיו תמיד, ואמרו חז"ל במסכת ראש השנה (יז.): "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכה ז, יח) "נִשְׂא עֹן וְעֵבֶר עַל-פִּשְׁעוֹ", למי נושא עוון - למי שעובר על פשעו". ופירש רש"י: "המעביר על מידותיו - שאינו מדקדק למדוד מידה למצערם אותו, ומניח מידותיו והולך לו". ובזה נזכה לשלום הגדול בבית ישראל.

בין ציווי הפרשה, המפרטים את הדרך שבה על האדם לצעוד בה נמנים הציווי הבא:

"לֹא-תִקַּלְל חֵרֶשׁ--וְלִפְנֵי עֵוֶר, לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל; וְיִרְאֶת מֵאֱלֹהֶיךָ, אֲנִי ה' (י"ט, י"ד)

"עיוור" הוא אדם הנתון במצוקה, הזקוק לעצה טובה שתאיר לו פתרון לבעייתו - "סומא בדברי". אם אתה מטעה אותו בשעה שהוא סומך עליך בגלל אינטרס אישי וכדו', יהיה בעיניך מעשה זה בדיוק כאדם המניח אבן לפני עיוור ממש העובר ברחוב. אמת מידה זו לקביעת המושג "עיוורון" פותחת שערי הבנה חדשים, בעזרתה סרקו חז"ל ודלו עשרות סוגים של "עיוורון", וחשפו נקודות תורפה רבות בהתנהגותנו האנושית.

כיוון שאין ביכולתנו לדעת אם השיא אותנו אדם עצה הוגנת, או השיא אותנו עצה הנגועה באינטרס אישי התואמת את תאוות לבו, מזהירה התורה: "וְיִרְאֶת מֵאֱלֹהֶיךָ" - המכיר מחשבותיך. "כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו, נאמר בו ויראת מאלוהיך" (רש"י).

ויראת מאלוקיך' פירושו של דבר, שבכל מצב ומול כל התמודדות, יהודי הירא מאלוקיו, ירא לעשות מעשים שאינם ראויים, שאינם עולים בקנה אחד עם מצוות בוראו, כי הוא יודע שבנורא עולם רואה ומבחין בכל פעולותיו, מעשיו ומחשבותיו.

בפרשת "וירא" בתשובתו של אברהם אבינו לאַבְרָמָה מֶלֶךְ גָּר, נאמר: "וַיֹּאמֶר, אֲבָרְהָם, כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין-יִרְאֶת אֱלֹהִים, בְּמִקּוֹם הַזֶּה; וְהִרְגוּנִי, עַל-דַּבַּר אֲשֶׁר־נִי. (בראשית כ, יא) ונשאלת השאלה - מה משמעות המילה 'רק'? הלא אברהם התכוון לומר, שכיוון שאין יראת אלוקים - עלולים להורגו. לשם מה פתח במילה 'רק'?

וביאר באופן נפלא הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד: אברהם אבינו, בבואו לגרר, ביקש לומר בפשטות: יתכן שאתם אנשים טובים ונאורים, משכילים ומתורבתים, אך למרות זאת אינני יכול לסמוך עליכם כי 'רק' דבר אחד חסר לכם: 'יראת אלוקים', כי בלי יראת שמים - גם התרבות האנושית ביותר, הנאורה והמתקדמת ביותר חסרה "בלמים", ועלולה להגיע למצב שתהרגוני!

את הדברים האלה ביאר רבי אלחנן שנים ספורות לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה בכינוס רבנים שנערך בגרמניה, והוסיף: "ישנם הרבה אומות ועמים בעולם, שיכולים להיחשב נאורים ומשכילים, יתכן שתרבותם טובה והוגנת, אך בלי יראת שמים, בלי 'יראת אלוקים' - ברגע אחד הם עלולים להפוך לחסרי תרבות, וארצם יכולה להפוך למכונת מוות והרס אכזרית ונוראה. רק יראת שמים היא המגינה היחידה על האדם מלהפוך לכוזה, רק היא מונעת את הפיכת האדם לחסר צלם אנושי!"

רק כמה שנים אחר כך, כשגרמניה המשכילה והנאורה הפכה למפלצת מוות אכזרית במיוחד, הובנו דבריו היטב והתחוררו משמעוּתם, כי אותה מדינה 'תרבותית' בה נאם את נאומו, הפכה למלכודת מוות אכזרית, ואותם אנשים שהתהדרו בהיותם 'נאורים' - היו גדולי הרוצחים השיטתיים בהיסטוריה!

"לֹא-תִקַּם וְלֹא-תִטֹּר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ... (שם, י"ח)

במידה ואדם נפגע מחברו, אוסרת התורה על האדם לנקום בחברו על התנהגותו ובכך לתת ביטוי לכעס ולשנאה הרוחשים עתה בלבו. זאת ועוד, התורה אף אוסרת נטירה - שמירת איבה בלב. וממשיכה התורה ומצווה בהמשך בפסוק זה (י"ח):

"לֹא-תִקַּם וְלֹא-תִטֹּר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ, וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ. אֲנִי, ה'."

אותה אהבה שאתה אוהב את עצמך, חייב אתה להפנותה גם כלפי חברך, וכך להתגבר על רגשות הכעס והנקמה.

ואמר המגיד ממזריטש זצ"ל: אהוב יהודי - והקב"ה יאהב אותך. עשה טובה ליהודי - והשם יתברך ייטיב איתך. קרב יהודי - וה' יקרב אותך ואומרים בשם רבי שלמה מזוועהיל, שמי שעוזר לזולתו - עוזר לעצמו! ועל כל פסיעה שאדם עושה לזולתו - הוא חוסך אלף פסיעות לעצמו!

ואמר ה"חזון איש" פעמים רבות: "כמה האדם הוא יהודי! לפי מה שהוא עושה בשביל השני".

ואמר **רבי שלום רוקח, מהר"ש מבעלזא**: לכאורה דבר קשה הוא לבוא למדרגה נעלה זו לאהוב - את רעהו כמוהו, אך אם האדם הוא שפל ואינו נחשב בעיני עצמו, ואין הוא חושב בליבו שמגיע לו דבר מה אלא שמח בחלקו, נקל לו להגיע למדרגה זו, ויאהב את חברו כמוהו. והנה הרמז לך מצוי באותיות הסמוכות הבאות לאחר אותיות ר', ע', ד' - ורן ש', פ', ל', וזהו הרמז: ואהבת לו רעך - אם תאהב ותבחר באותיות הסמוכות לאותיות רעך, דהיינו, שתהיה שפל בעיניך - אז תוכל לאהוב את רעך כמוך.

ופירש הבעל שם טוב הק' זי"ע - על פי מה שנאמר בתהילים (קכא. ה): "ה' שִׁמְרֵךְ; ה' צִלְּךָ, עַל-יַד יְמִינֶךָ.", ומהו הכוונה?

אלא ה', הוא כצלו של האדם, וכמו שצלו של האדם עושה רק מה שהוא עושה - כך גם ה' מתנהג עם האדם כמו שהוא נוהג כלפי אחרים, אם הוא גומל חסדים ואוהב אפילו כאלה שאינם ראויים לאהבה - גם ה' יאהבנו ואף על פי שאינו ראוי לכך. וזהו הכוונה גם בדברי הכתוב: "וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ" משום ש"כִּמּוֹצְאֵי ה'". - כמו שאתה תתנהג עם חברך אפילו כשלא מגיע לו- כך גם אתנהג עמכם.

מסופר על הגה"ק רבי נתן אדלר שנתכבד פעם אחת בסנדקאות, בברית שנערכה בעיר אחת שהיתה רחוקה מביתו מרחק רב. למרות הקור העז והשלגים, יצא רבי נתן לדרכו וזכה במצוה חשובה זו. אחרי הברית חיפשו את רבי נתן ואיננו. חיפשו אחריו בדאגה רבה, ומצאו אותו עומד בחוף כששיניו נוקשות זו בזו מרוב קור, והוא שומר על הסוס הרתום לעגלה שהסיעה אותו. שאל אותו בעל הברית: למה לא יכנס רבינו לבית החם והנעים וישתתף בסעודת המצוה? וכי מצא הרב שמץ של פסול בבית? ענה לו רבי נתן: חלילה, פשוט ריחמתי על העגלון שנשאר לעמוד בחוף שומר על סוסו, בעוד אני יושב בתוך הבית החם. משום כך הצעתי להתחלף איתו מעט. נכנסו בני הבית ואכן מצאו את העגלון כשהוא ישן שנת ישרים ליד התנור החם, אולם רבי נתן לא הסכים בשום אופן להעיר אותו. ורק אחרי שאחד מבני הבית התעקש להחליף את הרב על משמרתו, ניאות הרב להיכנס לבית החם.

התחושה הזאת, שהכאב של השני הוא איסור גמור מהתורה, ליוותה את גדולי התורה לאורך כל הדורות, וכעת, בימים אלו, בהם אנו אבילים על פטירתם של עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא, על כך שלא נהגו כבוד איש ברעהו, כדאי להיזכר בהנהגות הצדיקים, כיצד נהגו להיזהר בכבוד של אחרים, ולדעת שתמיד ניצבת בפנינו הדרישה לשבירת המידות, שליטה והתגברות על רגשות הלב, על האנוכיות המקננת בקרבו. זוהי מפת הקדושה. כולה דרישה לקידוש חיי המעשה ולהעלאתם בדרגה.

ישנו ביטוי עממי "**אחרי מות קדושים אמור**", שמשמעותו, אחרי המיתה של האדם אומרים עליו כמה היה קדוש. מיתת אדם נותנת מבט עמוק וערכי על החיים שלו, על האישיות שלו, על המעשים שעשה, אילו מידות מיוחדות היו לו, ובפרט היא נותנת לנו הסתכלות עמוקה מה היה החלק המשמעותי בחייו - החלק שתפס את רוב זמנו.

זה שנים רבות שהגה"ק **רבי עקיבא יוסף שלזינגר** זי"ע (נפטר א' באייר תרפ"ב), מחלוצי ההתיישבות בארץ ישראל, שהיה מהראשונים שפעלו באופן מעשי לרכישת אדמות ולפיתוח החקלאות בארץ, ותמך בהקמת בתי חרושת וגדודי שמירה, יושב בדירתו הקטנה הצמודה לכותל המערבי בירושלים עיה"ק, ואינו יוצא ממנה. כארי בודד בכלאו הוא מסתובב לפעמים בחדר, אשר כותל המזרח שלו הוא הכותל המערבי ושואג על גלות השכינה, שאגות אלה נשמעות לפעמים בחוף, מגיעות לאזני המתפללים ליד הכותל, מעוררים ומורידים דמעות חמות של תשובה מעיני המתפללים. כך ישב בביתו בתוך ד' אמות של הלכה, ברבים אינו דורש כלל ובשום אסיפה ציבורית אינו משתתף.

והנה הפתעה בעיר: מודעה קטנה שהודבקה בכניסות לבתי הכנסיות נעשתה לשיחת היום, במודעה הודיעו על "הספד על פטירת הגאון הקדוש **רבי הלל ליכטנשטיין מקולומיאה** זי"ע" שתקיים בבית הכנסת הגדול "תפארת ישראל" ע"י כבוד חתנו בעל ספר לב העיברי שליט"א (זי"ע"א). ירושלים בצער, כולם משוחחים על הדיעה הפתאומית על פטירתו של הגאון והקדוש, גדול תלמידי ה"חתם סופר", אשר השיב מעוון אלפים מישראל, אך המרקחה גדלה שבעתיים על ההספד שאמור לשאת חתנו הגדול רבי עקיבא יוסף שלזינגר, אשר זה זמן רב לא הופיע לפני הציבור וקולו לא נשמע. ביום רביעי אה"צ נהרו כולם, אנשים, נשים וטף, לבית הכנסת הגדול, כבר משעות הבוקר נדחקו ההמונים לתפוס מקום, הכל רצו לשמוע כל מילה מגאון ישראל, ולא לאבד דבר מדבריו הקדושים של רבי עקיבא יוסף. שכן מי הכיר את הגה"ק מקולומיאה יותר ממנו.

בשעה היעודה, עולה רבי עקיבא יוסף במדרגות העץ של ארון הקודש שחור ושבור מעוטף בטליתו, המופשלת עד למטה מעיניו, ופוחת בקול דממה דקה מדבר הילקוט (וילך), במספר על פטירתו של משה רבנו: "כיון שמת משה היה יהושע בוכה וצווק ומתאבל עליו ימים רבים, עד שאמר לו הקב"ה: עד כמה שאתה מתאבל והולך, וכי לך בלבד הוא מת, והלוא גם לי מת, שמיים שמת אבל לפני, הדא הוא דכתיב "ויקרא ה' צבאות-לכבי ולמספד ולקרחו ולחגור שק וכו'". הקהל הרב געה בבכי למשך כל זמן ההספד, שנמשך חמש שעות תמימות. מה קרה לרבי עקיבא יוסף שהחליט לצאת מגדרו ומדרכו אשר קיבל עליו, והתייצב לפני הציבור?

שנים רבות נהג רבי עקיבא יוסף לצאת ימים אחדים לפני ר"ח אלול לעיר הקודש חברון, כדי לשחות שם במשך חודש התשובה עד ראש השנה, ולהתעלות בקדושה ובטהרה תוך התעמקות בתורת הנסתר עם מחותנו הגדול, רבה של חברון, הגה"ק רבי שמעון מנשה חייקין זי"ע"א. בשנת תרנ"א שינה רבי עקיבא יוסף ממנהגו, ובערב ר"ח אייר ציווה לבני ביתו לארוז את חבילותיו. בעצמו הזמין לו מקום אצל אחד העלונים ויצא לחברון, אף אחד ממשפחתו, ממקורביו או מתלמידיו, לא ידע להסביר מה קרה כאן, ומה יש לו בימים אלה בחברון, אך מכיון שהבינו שהוא מסתיר את הדבר, לא שאלוהו על כך. ביום חמישי לפנות ערב הגיע לעיר, וכדרכו פנה מיד לאכסנייתו בבית רבי שמעון מנשה. בליל שישי כבר קבעו משמר, למדו בצוותא כל הלילה, ולמחרתו בערב שבת, אחרי תנומה קצרה, טורח רבי עקיבא יוסף בעצמו בהכנות לכבוד שבת כמנהגו בכל שנותיו, אך עתה כשאינו בביתו, הוא מסתפק בעזרתו למארחו. הוא פורס את המפה על שולחן החדר בו הם לומדים, ומכין את הפתילה הארוכה כדי שתבער כל הלילה וכך יוכלו יחדיו לקום בחצות ולעסוק בתורה עד לתפילת הוותיקין עם הנץ החמה כמנהגם, אך הנה קורה דבר מה המעיב על שלוותו, עורב גדול מופיע על חלון החדר - דבר שאינו מצוי כלל בעונה זו של תחילת הקיץ - וקורא בקול מר קריאות משונות ביותר. רבי עקיבא יוסף נבהל לשעה קלה, הרי חז"ל אמרו במפורש (גיטין מ"ה), כי דבר זה מעיד על בשורה לא טובה רח"ל, אולם אין הוא מקדיש לכך תשומת לב רבה, וממשיך בהכנות לכבוד שבת. הוא מתלבש בבגדי השבת, כמנהגו ללבשם לפני חצות היום, חושב את השטריימל לראשו, מתיישב על מקומו ומשן לו את דברי הרמב"ם: (הלכות שבת פ"ל ה"ב) "וישב ככובד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יצא לקראת המלך". את תפילת המנחה מתפללים בבית הכנסת בעיר, ואילו יצא לקבלת שבת הם עולים ל"מערת המכפלה" להתפלל ברוב עם הדרת מלך. גם סעודת השבת נסתיימה, הנאספים התפזרו לבתיהם שני הצדיקים עסקו בתורה עוד כשעה ושכבו להחליף כח כדי לקום שוב בחצות.

אך הנה שוב נרעד רבי עקיבא יוסף. ציפור קטנה חדרה לבית וקפצה היישר על הפתילה הארוכה וכבתה את הנר. "דבר כזה שלא אוכל ללמוד אחרי חצות עדין לא קרה ליי" דונת רבי עקיבא יוסף. הוא פונה למארחו רבה של חברון ושואל אותו מה דעתו על כך, רבי שמעון מנשה שנמנה עוד עם צעירי חסידיו של "בעל התניא" זי"ע"א, עונה בניגון חב"די: "וכי מה אני יודע בדברים כאלה? הרי רוב האנשים שבעולם עמלים כל ימיהם כדי להיות גדולים, ורבים גם מגיעים לכך, ואילו אני כבר עמל יותר משבעים שנה כדי להיות קטן, ועדיין לא הגעתי לכך, ואיך אבין ברמזים?

השבוע עבר, גם השבת הבאה עברה, רבי עקיבא יוסף כבר כמעט שכח מכל הענין אשר קרהו, גם מוצאי שבת עבר עליו כרגיל, עד יום ראשון.

בלילה אחרו מעט בתלמודם, עייפות נוראה וחולשה השתררה על רבי עקיבא יוסף, הוא הזדרז הפעם למיטתו, אך רוק השכיב את עצמו, והנה הוא שומע מתחת לחלון הבית קול המונים צועדים ברעש תוך בכי ונהי בכיוון למערת המכפלה. היה זה באור ליום ב' י' באייר תרנ"א. בוודאי עוברת עתה הלוויות של אדם גדול - חשב רבי עקיבא יוסף לעצמו - אך מכיון שנהג לא לצאת מביתו להלוויה הנערכת בלילה, קם בזריזות וצעד בחדרו ד' אמות בכיוון ההמונים כדי לצאת מצוות לווייה. אך מה נדהם כאשר קם בבוקר והתעניין מי היה נפטר זה, שנערכה לו הלוויה אדירה בחצות ליל, ואיש לא ידע להשיבו, הוא פנה לרבני העיר וגם הם לא ידעו על כך דבר.

עתה החליט רבי עקיבא יוסף שבוודאי מראים לו מהשמים בשורה לא טובה, הוא מיהר להיפרד ממארחו הגדול וחזר לירושלים. למחרת הגיע לביתו והודה לה' כי מצא הכל על מכונו, בני ביתו בריאים ושלמים, וחזר לתלמודו ולעבודת השם שמח וברוח מרוממת.

שבועיים ימים עברו, ולירושלים הגיעה הבשורה המרה: נגדע ארז הלבנון, הגאון הקדוש רבי הלל מקולומיאה זי"ע"א, חותנו הגדול של רבי עקיבא יוסף שלזינגר, נתבקש לשיבה של מעלה באור ליום שני, י' באייר תרנ"א - באותו לילה, בו שמע רבי עקיבא יוסף בחברון קול המונים צועדים בבכי לעבר מערת המכפלה. הלוא כך כתוב במפורש בספר הזוהר (זוהר ח"א פ"א): נשמות הצדיקים לפני עלייתן לנן- עדן עוברות בדרך מערת המכפלה. עתה כאשר שמעו יהודי ירושלים את השתלשלות הדברים מפיו של רבי עקיבא יוסף, הבינו למה ומשום מה יצא הפעם מגדרו, החליט להופיע לפני הציבור ולהספיד את חתנו הגדול. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל
נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל
נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.